

ARAN

DIUENDRES 20 de Mai de 1.988

ERA NOTÍCIA: **HÈSTA DE SANT PONS**

Patron des erbolaris.

concurs de pastisseria e licors

Elaborats damb productes
naturaus dera tèrra aranesa.

Eth passat 11 de Mai e patrocinat per Ajuntament de Vielha-Mijaran se celebrèc era Hèsta en aunor a Sant Pons damb un concurs de pastisseria e licors elaborats damb productes naturaus derra tèrra d'Aran. Ad aguest concurs se i presentèren ua 20 a. de participants damb pastissi qu'auien ua presentacion fòrça polida e un gust deliciós.

Er acte d'entrèga de prèmis celebrat en ua sala dera casa Còto Saforcada de Vielha, totaument plia de gent, comencèc damb ua brillanta exposicion de Mª José Bentz sus es frutes, verdures, flors e arbes en un paseg ath long dera istòria dera umanitat remarcant es sues qualitats tant fisiques coma mitologiques d'aguestes. Tanben hec ua exposicion dera fira de Sant Pons patron des erbolaris, hèn un recuelh dera vida deth Sant a mès d'ua explicacion des lòcs a on ei fòrça arraïcsada era celebracion d'aguesta hèsta.

(continue laguens)

EDITORIAU

MINJAR ARANÉS

Era codina forme part evidentia dera cultura d'un pòble. Aran a ua codina pròpia. Eth qu'ua veintea de persones participe en un concurs d'aguestes caracteristiques ei remarcable per hèt de que demòstre un interès pera recuperacion e potenciacion d'ua codina pròpia.

Quan parlam des nòsti minjars típics acabam tostemp parlant der aigua de nòdes, des pinçons, deth vin damb gençana, eca. en tot dar referències clares a ua identitat pròpia manifestada enes nòsti licors.

Aran, tèrra transformada peth torisme a un important papèr a jogar en impuls dera codina pròpia. Serie important que toti es restaurants dera Val d'Aran auferissen enes sòns menús minjar típic aranés donques qu'aquerò ei comercialment rentable e culturaument interessant pera divulgacion dera personalitat aranesa qu'açò represente.

impresi sense adreça

AUÉ PARLAM DAMB...

Joaquín Arenas coma Cap deth Servici d'Ensenhament deth Catalan deth Departament d'Ensenhament dera Generalitat de Catalunya.

- PÒT ÈSTER IMPORTANT ENTATH SAUVAMENT DER ARANÉS ER HÈT D'INTRODUÏR AQUESTA LENGUA COMA LENGUA BASE ENA ESCÒLA?

- Auen de reconéisher que non s'acabe tot ena escòla entara normalisacion dera lingua. Er hèt d'escuélher as mainatges de quate ans que la desconeishen totauments ei plan important, per hèt compensador que hè sus era lingua que sociolingüística-ment reconeisheríem coma lingua territoriau e que serà era lingua base, en contraposicion a d'aites lengües que s'an après, e que se les a dat mès importància peth rèste dera societat e que non son lengües territoriaus.

- QUINA EI ERA DISPOSICION DERA GENERALITAT AD AQUEST PROGRAMA?

- Era Generalitat er an 1.986 establic dus plans entar ensenhament der aranés; en prumèr lòc era introduccion de dues ores d'aranés ena escòla; eth segon pas a estat era edicion de material en aranés entà qu'es mainatges en poguen hèr us; per un aute costat eth reciclatge des mèstres e personau d'ensenhament as que se les darà enguan un diploma de capacitacion.

- ES MAINATGES AN DE HÈR DUES ORES D'ARANÉS, PRÒ PER QUÉ AN DE HÈR TAMBEN CLASSES DE CATALAN?

- Ei evident qu'era lingua pròpia dera Val d'Aran, coma ditz er Estatut, ei er aranés, de totes formes i a ua auta lingua qu'ei oficiau en Catalunya e per tant tanben la cau ensenhar,

coma tanben cau ensenhar eth castelhan perque ei era lingua de tot er Estat. De totes formes vos pogui dider qu'era Generalitat vò dar ara Val d'Aran eth madeish tracte lingüistic e culturau que volerie que Madrid dèsse as Catalans.

- A FONCIONAT AQUESTA CLASSE D'ENSENHAMENT EN CATALUNYA?

- En Catalunya cau considerar qu'era mitat dera poblacion non ei catalanoparlant, prò en cambi eth catalan ei ua lingua de prestigi culturau per aquerò ei un shinhau difícil trobar ua conferència que non se dongue en catalan, prò açò non vò dider qu'aguest problèma sigue deja solucionat, ja qu'eth catalan se guís estant ua lingua marginada, prò çò qu'ei important ei que de 3.600 escòles, mès de 2.000 hèn er ensenhament en catalan e d'ua forma progressiua en toti es cursi e s'a creat entad aquestes escòles un programa model entar ensenhament deth catalan.

- SERIE IMPORTANT INTRODUÏR ER APRESENTATGE DER ARANÉS EN CURSI MÈS ELEVATS COMA ETH BUP O FP.?

- Non se pòt separar era accion dera paraula, era lingua non ei ua assignatura, era assignatura servis solet tà sistematizar era lingua, era lingua ei continuïtat reformadora dera persona ei forjadora deth pensament, per aquerò cau veir d'estudiar e introduir aquesta lingua non solet ara gent en edat escolar se non a toti, perque era lingua ei vida dera persona e pensi qu'era gent de BUP e FP an d'auer aquesta lingua, pensi que son ues mesures que se solucionaràn plan lèu.

ACTUALITAT

(continuacion dera notícia)

Tot seguit eth jurat compost per: Pedro Setó, Manuel Español, Amparo Serrano, Marina Miró, Emili Palomo, Pedro Clos e Mª José Bentz hec entrega des prèmis as guanhadors, quedant era classificacion coma següís:

En pastisseria:

lèr. pera sua presentacion a Pepita Caubet, 2on. peth sòn gust a Mireia Fabregat, 3èr. pera sua artesanía a Antonia Busquet e Martina Peguera, 4au. peth sòn gust a Adela Riu.

En Licors:

En lèr lòc a Rosa Cardeñes e en 2on. lòc a Mª Luísa Estévez.

En tot acabar er acte, er Alcalde de Vielha-Mijaran agraïc a toti es participants era sua collaboracion en aguest concurs, remarcant qu'açò ei era recuperacion des tradicions istoriques dera codina aranesa e animèc a toti es presents a participar en propères edicions d'aguesta classe de concursi.

Tot seguit es presents ar acte passèren a degustar es pastissi e licors qu'aquiu i auie.

TEATRE

Seguint ua sèrie d'activitats culturals patrocinades e promocionades per Ajuntament de Vielha-Mijaran. Eth passat diuendres 13 de Mai se hec en cine de Vielha era representacion dera òbra de teatre "L'amor venia amb taxi" de Rafèl Anglada e representada peth Grop Escènic d'Aneu damb un totau de 9 actors.

ERA VAL D'ARAN AURA UA ESTACION DE VIGILANCIA RADIACTIUA

Eth Servici de Coordinacion d'Activitats radiactives dera Conselheria d'Indústria e Energia dera Generalitat montarà dues estacions de vigilància radiactiva en Lleida e ena Val d'Aran, tà poder detectar es particules radiactives (Beta totau e Iòde-131) que i a en aire.

pesca

INFORMACION CÒTO DE SENET Temporada 1.988

Per dificultats administratius creades per hêt geogràfic deth Riu Noguèra Ribagorçana ath passar pes territòris des Autonomies de Catalunya e Aragon an modificat es acòrds de foncionament deth còto que se preneren entad aguesta temporada de pesca e que se publiquèren en aguest noticiari en n° 34.

LICÉNCIES AUTONOMIQUES.- Es sòcis qu'agen aguesta licéncia o targeta de Riberenc, pòden pescar utilisant aguesta targeta sonque en parçan dera Val d'Aran (Saut de Molières-Pèira deth tèrme).

LICÉNCIES NACIONAUS.- Es sòcis qu'an aguesta licéncia e volguen pescar en rèsta deth còto auràn de portar eth "Tiket" de Riberenc o Societat Collaboradora que s'expedissen en Senet en bar deth Sr. Piqué a 275 pessetes.

Joan Casarayas

Deth 15 ath 30 de Mai

Quinzena especiau entara
gent dera Val d'Aran:

25% de dde.
ròba e caucèr

INFORMACIONS

II OLIMPIADA INFANTIL

Per 2on. an era Associacion de JOENESSA D'ARAN organisen era II Olimpiada Infantil dera Val d'Aran entath dia 29 de Mai.

Es pròves que se realisaràn seràn es madeishes tà òmes e hemnes, es categories depeneràn dera esdat des mainatges: Benjamins, alevins, infantils e cadets. Es pròves a realisar seràn es següentes: Corsa de velocitat, corsa de fondo, saut de longada, lançament de pes, corsa de relèus e saut de nautada.

Es inscripcions s'an de hèr abantes deth dia 22 de Mai e entregà-les a JOENESSA D'ARAN carrèr Sarriulèra n° 27 en Vielha.

Tà quinsevolh dubte cau trucar as telefònos 640294 / 640395.

INAUGURACION DERA ESCÒLA MUNICIPAL DE MUSICA EN VIELHA

Eth dia 27 de Mai entàs 19 ores s'inaugurarà oficiaument era Escòla Municipal de Musica e eth Centre Culturau ena Avenguda Pas d'Arró n° 20 (çò qu'ère eth vielh dispensari de Vielha). Er Ajuntament de Vielha-Mijaran convidarà a toti es assistents a un aperitiu.

ToTi

NOTICIARI ARANÈS

CONSELH COMARCAU DERA VAL D'ARAN

DIRECCION GENERAU DE PATRIMÒNI ESCRIT E DOCUMENTAU DERA GENERALITAT DE CATALUNYA

EDITE:

Centre de Normalisacion Lingüística dera Val d'Aran
C/ Sarriulèra, 8, 2on. pis
Tel.: 64 00 92
25530 V I E L H A

DIRECTOR:

Jusèp Loïs Sans Socasau

REDACTOR:

Joan Leja Cadena

COLLABOREN:

Jovita Ané Sanz
Manuela Ané Brito

IMPRIMÍS:

CNL dera Val d'Aran

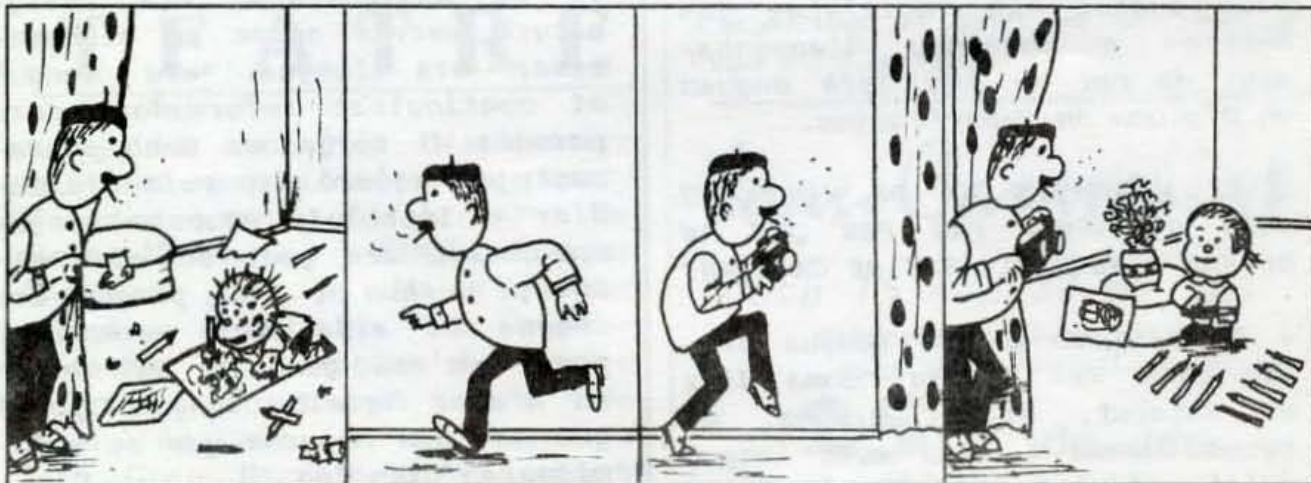
DEPÒSIT LEGAL:

L-1328-1987

Es articles e comentaris publicadi en noticiari TOTI, son-qu'expressen era opinion des sòns autors.

Eth remoquet dera setmana

Mà Luïsa Estèvez Sans

EXPOSICION PUBLICA

Projecte de

Plan Comarcau de Montanha

ERA VAL D'ARAN

Eth Plan Comarcau de Montanha dera Val d'Aran ei era respòsta a un plantejament dera Lei de Nauta Montanha de Hereuèr de l.983.

Era Direccion Generau de Politica Territorial dera Generalitat amassa damb eth Conselh Comarcau dera Val d'Aran, en nòste cas, an hèt en prumèr lòc ua Diagnòsi Comarcau, qu'ei un estudi socioeconòmic de çò que pòt representar era valoracion minima des besonhs d'Aran. En segon lòc es Programmes d'Actuacion que se desglossaràn segontes es activitats que calgue realisar e ua per ua haràn eth Plantejament dera Comarca, en nòste cas, dera Val d'Aran.

Aguest Plan ei en Informacion Publica enes Ajuntaments dera Val d'Aran, a on se pòden presentar totes es allegacions deth pòble aranés. Totes es allegacions se passaràn ath Departament Generau de Politica Territorial entà rellaborar aguest Plan qu'aprovarà eth Conselh Executiu dera Generalitat.

EDITORIAU

PETH BEN DE TOTI!

Un plan comarcau ei eth resultat dera voluntat de planificar damb sentit es inversions e era politica a portar a tèrme en un seguit d'ans en ua zona determinada.

Aguest plan s'a hèt en tot tier en compde es aspiracions e es voluntats des institucions araneses mès entà possibilitar qu'artenhe a tot eth pòble se somet ara informacion publica entà que toti aqueri que volguen manifestà-i es sues disconformitats e allegacions ac posquen hèr per via reglamentaria.

Era participacion en planificacions d'aguesta importància ei absolutaments imprescindible. Peth ben de toti!

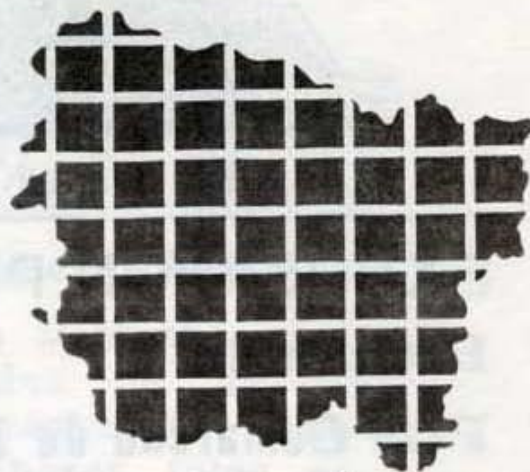
EXPOSICION PUBLICA

Projecte de Plan Comarcau de Montanha

ERA VAL D'ARAN

GENERALITAT DE CATALUNYA
DEPARTAMENT DE POLITICA TERRITORIAU
E ÒBRES PUBLIQUES
DIRECCION GENERAU
DE POLITICA TERRITORIAU

Conselh Comarcau dera Val d'Aran

QU'EI ETH PLAN COMARCAU?

Eth projecte de Plan Comarcau de Montanha dera Val d'Aran respón essenciauments ara figura de planejament prevista entad aquesti territòris ena Lei 2/1983, de 9 de març, de nauta montanha. Aquesta Lei definís eth Plan com er instrument bàsic entath desvolopament e era aplicacion dera politica de montanha e establis eth contengut minim.

Eth document, elaborat des dera Direccion Generau de Politica Territorial, tamb era collaboracion des diferenti Departaments dera Generalitat e deth Conselh Comarcau, se concrète principauments en: era Diagnòsi Comarcau, que contén er estudi sòcioeconomic dera comarca; es Programes d'Actuacion, a on desglossats per sectors se quantifiquen e programen anuaument un conjunt d'accions localisades, amassa tamb ues Directrius Territoriaus e Urbanistiques entath planteja ment dera comarca. Eth seguit d'actuacions programades s'inscriu laguens deth periòde de vigència deth Plan, que s'estén de 1988 a 1992. Se tracte, donques, d'un Plan integrat de desvolopament sòcioeconomic, a on se coordinen es inversions des diuèrsi agents dera administracion dera Generalitat.

ERA INFORMACION PUBLICA

Eth Projecte de Plan Comarcau a estat aprovat iniciaument peth Conselh Comarcau dera Val d'Aran. Actualment eth projecte se tròbe ena fase d'informacion publica, durant un periòde minim de dus mesi, a partir dera publicacion der acòrd d'aprovacion en Diari Oficial dera Generalitat.

Era informacion publica deth Projecte de Plan Comarcau s'acompanhe dera exposicion des mapes e gràfics presentats ena sua escala originau, tamb era finauitat de facilitar era lectura e interpretacion des documents deth Projecte. Aquesta exposicion grafica s'estructure en cinc apartats diferents:

Eth prumèr, tamb dus plafons, contén informacion relativa ath marc legau e institucionau dera politica de montanha dera Generalitat de Catalunya.

Eth segon grop ei eth mès extens, e se i expòsen es mapes e gràfics dera Diagnòsi.

Eth tercèr grop contén sintetisats es Programes d'Actuacion e se convertís ena part mès substantiua deth Projecte deth Plan.

Finaument, eth quatau e cinquau apartat concrèten era financiacion e tramitacion deth Projecte deth Plan.

En aquesta fase d'informacion publica resulte imprescindible ua grana participacion des institucions, es entitats e era poblacion en generau, entà contribuir ara formacion d'un plan armònic, decisiu entath desvolopament dera comarca.

De deluns a diuendres de 17 a 21 ores.	
orari exposicion	VIELHA: Deth 12 de Mai ath 4 de Junh Lòc: Còto Saforcada
	SALARDÚ: Deth 8 ath 17 de Junh Lòc: Ajuntament Naut-Aran
	BOSSÒST: Deth 21 ath 30 de Junh Lòc: Centre Culturau
	LES: Deth 2 ath 12 de Juriòl Lòc: Ajuntament de Les

REVIRAT E IMPRIMIT peth C.N.L. dera Val d'Aran

DIRECTRIUS ESPECIFIQUES TARA VAL D'ARAN

Era confrontacion des objectius generaus dera politica de montanha tamb es principaus problèmes, estrangulaments e potencialitats -territoriaus e sòcioeconomics detectats ena Diagnòsi da lòc a ues directrius especificas que s'an de reflectir enes programes d'actuacion.

Aquestes directrius son es següentes:

MILHORA DES ESTACIONS D'ESQUÍ E DIVERSIFICACION DES OFÈRTES TORISTQUES

Eth torisme, base dera activitat economica actuau dera Val, s'empòrte tanben era major part des inversions entàs sectors economics previstes en Plan Comarcau.

D'entrada, se plantege de consolidar er esquí per miei d'ajudes as estacions d'esquí e entara milhora e conservacion des sòns accèssi, e ei previst tanben un suport entara promocion der esquí nòrdic. Per un aute costat, se plantege eth foment deth torisme rurau, era adequacion d'airaus d'us recreatiu e era creacion d'ua botiga toristica, cara ara potenciacion, especiauments deth torisme non iuernau. Era milhora dera ofèrta toristica generau se complete damb es ajudes destinades as establiments toristics e damb es actuacions complementàries en equipaments públics, especiauments es esportius.

RENOVACION E SAUVAGUARDA DES ACTIVITATS TRADICIONAUS

Aquestes activitats non s'aurien de deishar pèrder, tant per non desaprofitar es recursi economics locals, com per hèt madeish que complementen e apüen era activitat toristica actuaument dominant. Ei atau que i a previstes ajudes entara renovacion des explotacions familiars agràries, entath desvolopament e promocion dera artesanía o entara promocion deth comèrc polivalent en àmbit rurau.

EXPLOTACION RACIONAU E CONSERVACION DETH PATRIMONI CULTURAU

Eth patrimoni naturau dera Val d'Aran a un gran valor ecològic e culturau a part de representar un recurs entath torisme e d'autes activitats.

En Plan Comarcau incloís era orientacion e milhora dera produccion forestau, era adequacion des vies forestaus e era milhora des sistèmas pastoraus. Desteque peth sòn impòrt eth programa de luta contra era erosion, que s'orienta a limitar o preveir es riscs geològics, qu'an un impacte considerable ena Val. Laguens deth Plan Comarcau an ua grana importància es Directrius Territoriaus e Urbanistiques, que senhalen es pautes entà arbitrar e encarrilar es diuèrsi interèssi sociaus presentis ena Val en foncion d'un us corrècte deth territòri e auent en compde era salvaguarda deth patrimoni.

PROMOCION DERA CULTURA E DES INSTITUCIONS PRÒPIES DERA VAL D'ARAN

Era Val d'Aran constituís un país culturau-ment ben diferenciàt laguens de Catalunya, e ei naturau qu'eth Plan Comarcau age en compde era preservacion e divulgacion dera lengua e era cultura araneses. A part der ajut des institucions culturaus ja existents com eth Centre de Normalisacion Lingüística der Aranès e eth Musèu Etnològic, se propòse era creacion der Archiu Istòric Comarcau e der Institut d'Estudis Aranesi, a mès a mès de diuèrses actuacions de reabilitacion deth patrimoni arquitectònic. Autamens, eth Conselh dera Val a, e aurà d'aue ua grana responsabilitat sus aquestes institucions culturaus, dera madeisha manèra que se convertís en responsable d'ues autes actuacions sectoriaus previstes en Plan Comarcau, atau com a d'exercir un papèr actiu en sòn compliment.

A mès d'aquestes linhas especificas, eth projècte de Plan Comarcau contén d'autes linhas generiques prioritàries, com era correccion des déficits en equipaments, docents e esportius en particular, e infraestructures de transports, idrauliques, energetiques, de comunicacion e ambientaus, tant a nivèu comarcau com municipau.

En conjunt, eth projècte de Plan Comarcau de Montanha a previst, entath quinquèni 1988-92, ua inversion totau de 3.577,5 milions de pessetes, distribuïts foncionau-ment segontes es següents percentatges:

. Patrimoni naturau	40,62%
. Sectors Productius	10,33%
. Infraestructures	35,29%
. Equipaments	11,49%
. Abitatge e Urbanisme	2,27%

TRAMITACION DETH PROJÈCTE DE PLAN COMARCAU

Un còp acabada era informacion publica, eth Conselh Comarcau disposarà d'un mes entà analizar es allegacions e propòstes de modificacion o correccion d'errors presentades, en tot introduir es modificacions qu'estime convenientes, aprovant-lo provisionaument, e trametent eth projècte de plan e es allegacions presentades ath Departament de Politica Territorial e Òbres Publiques. Tamb es informes des Departaments dera Generalitat corresponents, era Direccion Generau de Politica Territorial reellaborarà eth projècte, e prèvi informe deth Conselh Generau de Montanha, eth Conselh Executiu aprovarà definitivament, se cau, eth Plan Comarcau dera Val d'Aran. A partir dera sua publicacion, eth Plan Comarcau serà vigent, auent-i d'ahíger enes succesius projèctes de pressupòst dera Generalitat es previsiones sues qu'agen traduccion pressupostària.

Com pòt observà-se, era fase d'informacion publica ei molt importanta entà conseguir un Plan Comarcau fòrça ajustat as besonhs dera comarca. Era participacion dera poblacion ei, donques, fundamentau.

AUÉ PARLAM DAMB...

Aué parlam damb Jordi Prat coma Cap de Servici d'Accion Comarcau deth Departament de Politica Territoriau d'Obres Publiques dera Generalitat.

- Qu'ei çò que se perseguís damb aguest Plan?
- Ena aplicacion dera Lei de Nauta Montanha es Plans Comarcaus son hèti damb era idea de desvolopar cada ua des 9 comarques de montanha de Catalunya per part dera Generalitat entà milhorar totes es infraestructures creades, a mès de dar supòrt e solucion as problèmes que patís cada comarca en particular. Se tracte d'establir ua politica territoriau diferenciada entad aquestes comarques.
- A on aurà incidéncia aguest Plan?
- A on realment aurà mès incidéncia ei ena activitat economica prò tanben enes infraestructures e equipments. Ena Val d'Aran er èish dera economia ei eth torisme de nhèu, prò acò non vò dèder que solet calgue potenciar er esquí se non qu'a mès cau tractar de diversificar era ofèrta toristica, sauvaguardar es activitats tradicionaus e conservar e promocionar eth patrimoni naturau e culturau.
- Ei aguest un Plan barrat o realment ei dinàmic e se i pòden ahíger modificacions?
- Aquest Plan represente un compromís dera Generalitat entàs propèrs 5 ans, prò ei un compromís adaptable as besonhs que se preséntiguen e non siguen contemplats en Plan. En aquest moment eth Plan ei en informacion publica, auent-i era possibilitat de presentar per part des institucions e es particulars es allegacions que creiguen oportunes.
- Damb era entrada deth Conselh Generau poderie variar aquest Plan Comarcau de Montanha?
- Eth Plan contemple actuacions des Departaments dera Generalitat enes sues competéncias actuaus.

En foncion des competéncias qu'era Lei d'Aran dongue ath Conselh Generau, es programes d'actuacion corresponents seràn programats e gestionats per aquest Conselh Generau.